

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

19. detsember 2019*

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö tsiviilasjades – Euroopa maksekäsmenetlus – Määrus (EÜ) nr 1896/2006 – Nõuet põhjendavate täiendavate dokumentide esitamine – Ebaõiglased tingimused tarbijalepingutes – Direktiiv 93/13/EMÜ – Euroopa maksekäsmenetluses avalduse saanud kohtu kontroll

Liidetud kohtuasjades C-453/18 ja C-494/18,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Juzgado de Primera Instancia n° 11 de Vigo (Vigo esimese astme kohus nr 11, Hispaania) 28. juuni 2018. aasta otsusega ja Juzgado de Primera Instancia n° 20 de Barcelona (Barcelona esimese astme kohus nr 20, Hispaania) 17. juuli 2018. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlused, mis saabusid Euroopa Kohtusse vastavalt 11. ja 27. juulil 2018, menetlustes

Bondora AS

versus

Carlos V. C. (C-453/18),

XY (C-494/18),

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president J.-C. Bonichot, kohtunikud M. Safjan, L. Bay Larsen, C. Toader (ettekandja) ja N. Jääskinen,

kohtujurist: E. Sharpston,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Hispaania valitsus, esindaja: M. García-Valdecasas Dorrego,
- Läti valitsus, esindajad: I. Kucina ja V. Soņeca,
- Ungari valitsus, esindajad: M. Fehér ja Z. Wagner,
- Euroopa Parlament, esindajad: S. Alonso de León ja T. Lukácsi,

* Kohtumenetluse keel: hispaania.

- Euroopa Liidu Nõukogu, esindajad: J. Monteiro, S. Petrova Cerchia ja H. Marcos Fraile,
 - Euroopa Komisjon, esindajad: J. Baquero Cruz, N. Ruiz García ja M. Heller,
- olles 31. oktoobri 2019. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotluses käsitleb seda, kuidas tõlgendada nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT 1993, L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288) artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1; Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1896/2006, millega luuakse Euroopa maksekäsmenetlus (ELT 2006, L 399, lk 1), artikli 7 lõike 2 punkte d ja e ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklit 38, ning seda, kas määrus nr 1896/2006 on kehtiv.
- 2 Need taotlused on esitatud kahe Euroopa maksekäsmenetluse raames, mille pooled on Bondora AS ja Carlos V. C. ning Bondora AS ja XY ning mis puudutavad laenulepingutest tulenevate võlgade sissenõudmist esimesena nimetatud isiku poolt.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 93/13

- 3 Direktiivi 93/13 artiklis 1 on sätestatud:

„1. Käesoleva direktiivi eesmärk on ühtlustada liikmesriikide õigus- ja haldusnormid, mis käsitlevad ebaõiglasi tingimusi müüja või teenuste osutaja ning tarbija vahel sõlmitud lepingutes.

2. Lepingutingimused, mis põhinevad kohustuslikel põhikirjasätetel või õigusnormidel ning nende rahvusvaheliste konventsioonide sätetel või põhimõtetel, millega liikmesriigid või ühendus on ühinenud, eelkõige transpordi valdkonnas, ei kuulu käesoleva direktiivi reguleerimisalasse.“
- 4 Direktiivi artikli 3 lõige 1 on järgmine:

„Lepingutingimus, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud, loetakse ebaõiglaseks, kui see on vastuolus heausksuse tingimusega ning kutsub esile lepinguosaliste lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat.“
- 5 Direktiivi artiklis 6 on ette nähtud:

„1. Liikmesriigid sätestavad, et ebaõiglased tingimused lepingus, mille müüja või teenuste osutaja on oma siseriiklike õigusaktide alusel tarbijaga sõlminud, ei ole tarbijale siduvad ning leping on kõnealustel tingimustel lepinguosalistele jätkuvalt siduv ainult juhul, kui seda on võimalik jätkata nii, et see sisaldab ebaõiglasi tingimusi.

[...]“.

6 Sama direktiivi artiklis 7 on sätestatud:

„1. Liikmesriigid tagavad, et tarbijate ja konkurentide huvides oleksid olemas piisavad ja tõhusad vahendid, et lõpetada ebaõiglaste tingimuste seadmine lepingutes, mis müüjad või teenuste osutajad tarbijatega sõlmivad.

2. Lõikes 1 nimetatud vahendite hulka kuuluvad sätted, mille kohaselt isikud ja organisatsioonid, kellel on liikmesriigi õiguse alusel õigustatud huvi tarbijat kaitsta, võivad kooskõlas siseriikliku õigusega pöörduda kohtute või pädevate haldusasutuste poole, kes otsustavad üldiseks kasutamiseks mõeldud lepingutingimuste ebaõigluse üle ning võivad kohaldada asjakohaseid ja tõhusaid vahendeid, et lõpetada selliste tingimuste jätkuv kasutamine.

[...]“.

Määrus nr 1896/2006

7 Määruse nr 1896/2006 põhjendused 9, 13, 14 ja 29 on sõnastatud järgmiselt:

„(9) Käesoleva määruse eesmärk on lihtsustada ja kiirendada kohtuvaidlusi ning vähendada kohtukulusid vaidlustamata rahalisi nõudeid käsitlevate piiriüleste juhtumite korral, luues Euroopa maksekäsmenetluse, ning lubada Euroopa maksekäskude vaba ringlust kõikjal liikmesriikides, kehtestades miinimumstandardid, mille järgimine võimaldab maksekäsu täitmise liikmesriigis vältida mis tahes ebavajalikke vahemenetlusi enne maksekäsu tunnustamist ja täitmist.

[...]

(13) Euroopa maksekäsu avalduses peaks nõude esitaja olema kohustatud esitama teavet, mis on nõude selgeks määratlemiseks ja põhjendamiseks piisav, et asetada kostja olukorda, kus ta saab teha teadliku otsuse nõude vaidlustamise või vaidlustamata jätmise kohta.

(14) Sellega seoses peaks nõude esitaja olema kohustatud esitama nõuet toetavate tõendite kirjelduse. Selleks peaks taotluse vorm sisaldama põhjalikku loetelu võimalikest tõendiliikidest, mida tavaliselt rahaliste nõuete toetamiseks esitatakse.

[...]

(29) Kuna käesoleva määruse eesmärki, nimelt vaidlustamata rahaliste nõuete kiire ja tõhusa ühtse sissenõudmismehhanismi loomist Euroopa Liidus, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada ning seetõttu on seda määruse ulatuse ja mõju tõttu parem saavutada ühenduse tasandil, võib ühendus võtta meetmeid kooskõlas asutamislepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.“

8 Määruse artikli 1 punktis a on sätestatud:

„Käesoleva määruse eesmärk on:

a) lihtsustada ja kiirendada menetlust ning vähendada menetluskulusid vaidlustamata rahalisi nõudeid käsitlevate piiriüleste juhtumite korral, luues Euroopa maksekäsmenetluse.“

9 Määruse nr 1896/2006 artikli 2 lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolevat määrust kohaldatakse piiriüleste juhtumite korral tsiviil- ja kaubandusajades igat liiki kohtutes või erikohtutes. [...]“.

10 Määruse artikli 3 lõige 1 on järgmine:

„Käesolevas määruses tähendab mõiste „piiriülene juhtum“ juhtumit, mille korral vähemalt ühe poole alaline elu- või asukoht või peamine elukoht on muus liikmesriigis kui selles, kus asub avaldusega tegelev kohus.“

11 Määruse artiklis 5 on nähtud ette:

„Käesoleva määruse kohaldamisel kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

3) „kohus“ – liikmesriigi ametiasutus, kes on pädev Euroopa maksekäsu osas või sellega seotud küsimustes;

4) „päritoluriigi kohus“ – kohus, kes annab välja Euroopa maksekäsu.

12 Sama määruse artiklis 7 on ette nähtud:

„1. Euroopa maksekäsu avalduse esitamisel kasutatakse I lisas toodud tüüpvormi A.

2. Avalduses märgitakse:

a) poolte ning, kui see on asjakohane, nende esindajate nimed ja aadressid ning selle kohtu nimetus ja aadress, kellele avaldus esitatakse;

b) nõude suurus, sealhulgas põhinõue ning, kui see on asjakohane, intress, leppetrahvid ja kulud;

c) kui nõudelt taotletakse intressi, intressimäär ning ajavahemik, millelt intressi nõutakse, välja arvatud juhul, kui päritoluliikmesriigi õiguse kohaselt lisatakse põhinõudele automaatselt seadusjärgne intress;

d) hagi alus, sealhulgas hagi aluseks olevate asjaolude kirjeldus ning, kui see on asjakohane, nõutav intress;

e) nõuet toetavate tõendite kirjeldus;

f) kohtualluvuse alused,

ning

g) asja piiriülene olemus artikli 3 tähenduses.

[...]“.

13 Määruse nr 1896/2006 artikkel 8 on järgmine:

„Euroopa maksekäsu avalduse saanud kohus otsustab avalduse alusel nii kiiresti kui võimalik, kas artiklites 2, 3, 4, 6 ja 7 sätestatud tingimused on täidetud ning kas nõue tundub olevat põhjendatud. Sellist läbivaatamist võib teostada automatiseeritud menetluse abil.“

14 Määruse artiklis 9 on sätestatud:

„1. Kui artiklis 7 sätestatud tingimused ei ole täidetud, annab kohus nõude esitajale võimaluse avaldust täiendada või parandada, välja arvatud juhul, kui nõue on selgelt põhjendamatu ja avaldus vastuvõetamatu. Kohus kasutab selleks II lisas toodud tüüpvormi B.

2. Kui kohus nõuab, et nõude esitaja avaldust täiendaks või parandaks, nimetab kohus tähtaja, mida ta peab antud olukorras kohaseks. Kohus võib kasutada oma kaalutusõigust nimetatud tähtaja pikendamiseks.“

15 Määruse artiklis 12 „Euroopa maksekäsu väljaandmine“ on ette nähtud:

„1. Kui artiklis 8 nimetatud tingimused on täidetud, annab kohus nii kiiresti kui võimalik ja tavaliselt 30 päeva jooksul avalduse esitamise kuupäevast välja Euroopa maksekäsu, kasutades V lisas toodud tüüpvormi E.

30-päevase ajavahemiku hulka ei loeta aega, mis kulub nõude esitajal avalduse täiendamiseks, parandamiseks või muutmiseks.

2. Euroopa maksekäsk antakse välja koos avalduse vormi koopiaga. See ei sisalda nõude esitaja poolt tüüpvormi A 1. ja 2. liites esitatud teavet.

3. Euroopa maksekäsus teatatakse kostjale, et tal on võimalik:

a) maksta nõude esitajale maksekäsus osutatud summa

või

b) keelduda maksekäsu täitmisest, esitades päritoluriigi kohtusse vastuväite, mis on saadetud 30 päeva jooksul alates maksekäsu kostjale kättetoimetamisest.

4. Euroopa maksekäsus teavitatakse kostjat sellest, et:

a) maksekäsk anti välja ainult nõude esitaja poolt esitatud teabe põhjal, mille õigsust kohus ei ole kontrollinud;

b) juhul kui kohtule ei esitata vastuväidet vastavalt artiklile 16, muutub maksekäsk täidetavaks;

c) kui esitatakse vastuväide, jätkub menetlus päritoluliikmesriigi pädevates kohtutes tavalise tsiviilkohtumenetluse korras, välja arvatud juhul, kui nõude esitaja on sõnaselgelt taotlenud sel juhul menetluse lõpetamist.

5. Kohus tagab, et maksekäsk toimetatakse kostjale kätte kooskõlas siseriikliku õigusega selliselt, et oleks täidetud artiklites 13, 14 ja 15 sätestatud miinimumstandardid.“

16 Sama määruse artikkel 16 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Kostja võib päritoluriigi kohtule esitada vastuväite Euroopa maksekäsu suhtes, kasutades VI lisas toodud tüüpvormi F, mis edastatakse talle koos Euroopa maksekäsuga.

2. Vastuväide saadetakse 30 päeva jooksul alates maksekäsu kostjale kättetoimetamisest.

3. Kostja märgib vastuväites, et ta vaidlustab nõude, ilma et ta peaks seda põhjendama.

[...]“.

17 Määruse nr 1896/2006 I lisas sisalduva tüüpvormi A punkti 11 kohaselt võib juurde lisada lisamärkusi või täiendavat teavet, kui see osutub vajalikuks.

Hispaania õigus

18 7. jaanuari 2000. aasta tsiviilkohtumenetluse seaduse 1/2000 (Ley 1/2000, de Enjuiciamiento Civil, BOE nr 7, 8.1.2000, lk 575; edaspidi „LEC“) 23. lõppsättes, mis kehtestab meetmed määruse nr 1896/2006 Hispaanias rakendamiseks, punktides 2 ja 11 on ette nähtud:

„2. Euroopa maksekäsu avaldus esitatakse tüüpvormil A, mis on esitatud määruse nr 1896/2006 I lisas, ilma et sellele oleks vaja lisada muid dokumente, mida sel juhul vastu ei võeta.

[...]

11. Maksekäsu väljastamise menetlusküsimuste suhtes, mida ei ole määruses nr 1896/2006 käsitletud, kohaldatakse [LECs] maksekäsumenetluse kohta sätestatud.“

19 LEC artikli 815 lõikes 4 on sätestatud:

„Kui võlanõue põhineb ettevõtja või müüja või teenuste osutaja ja tarbija või kasutaja vahel sõlmitud lepingul, annab kohtusekretär enne maksekäsu andmist sellest kohtule aru, et viimane hindaks, kas mõni lepingutingimustest, mis on nõude aluseks või määrab nõutava summa suuruse, võib olla ebaõiglane.

Kohus analüüsib omal algatusel, kas mõnda lepingutingimustest, mis on nõude aluseks või määrab nõutava summa suuruse, võib kvalifitseerida ebaõiglaseks. Kui kohtu hinnangul võib mõne lepingutingimustest niisuguseks kvalifitseerida, kuulab ta pooled viie päeva jooksul ära. Pärast nende ärakuulamist teeb ta viie järgneva päeva jooksul kohtumäärusega otsuse. Selle toimingu puhul ei ole advokaadi või esindaja sekkumine kohustuslik.

Kui tuvastatakse, et mõni lepingutingimustest on ebaõiglane, määratakse kohtumääruses kindlaks niisuguseks kvalifitseerimise tagajärjed, otsustades nõue rahuldamata jätta või menetlust jätkata ebaõiglaseks tunnustatud lepingutingimusi kohaldamata.

Kui kohus leiab, et ebaõiglaseid lepingutingimusi ei ole, teeb ta sellekohase otsuse ja kohtusekretär annab võlgnikule käsu lõikes 1 sätestatud tingimustel.

Kohtumääruse peale, mis tehakse, saab igal juhul vahetult edasi kaevata.“

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

Kohtuasi C-453/18

- 20 Bondora sõlmis tarbija Carlos V. C-ga laenulepingu summas 755,27 eurot. Nimetatud äriühing esitas eelotsusetaotluse esitanud kohtule 21. märtsil 2018 Carlos V. C. vastu Euroopa maksekäsu avalduse.
- 21 Kuna Bondora esitatud nõue tulenes müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud laenulepingust LEC artikli 815 lõike 4 tähenduses, palus eelotsusetaotluse esitanud kohus Bondoral esitada seda nõuet põhjendavad dokumendid, mis vastavad tüüpvormi A punktis 10 viidatud tõenditele, st laenulepingu ja selgituse nõude suuruse kohta, et tal oleks võimalik kontrollida, kas selles lepingus sisalduvad lepingutingimused võivad olla ebaõiglased.
- 22 Bondora keeldus neid dokumente esitamast, väites esiteks, et vastavalt LEC 23. lõppsätte punktile 2 ei ole Euroopa maksekäsu avalduse puhul nõuet põhjendavaid dokumente vaja esitada, ning teiseks, et määruse nr 1896/2006 artiklites 8 ja 12 ei ole öeldud, et Euroopa maksekäsu avalduse väljaandmiseks on vaja esitada dokumente.
- 23 Eelotsusetaotluse esitanud kohus arvab, et eelmises punktis viidatud õigusnormide niisugune tõlgendus võib tekitada raskusi, kui nõue, mille rahuldamist nõutakse, põhineb tarbijaga sõlmitud lepingul. Nimelt ei lisa võlausaldajast äriühing Euroopa maksekäsu avaldusele dokumente, mis on vajalikud, et LEC artikli 815 lõike 4 kohaselt hinnata, kas nõuet põhistav tingimus või sissenõutavat summat kindlaks määrav tingimus võivad olla ebaõiglased. Nimetatud kohus aga rõhutab, et LEC artikli 815 lõikega 4 asjaoludele kohaldatavas redaktsioonis võeti Hispaania õiguskorda üle Euroopa Kohtu direktiivi 93/13 puudutav kohtupraktika, eelkõige 14. juuni 2012. aasta kohtuotsus Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349) ja 21. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Radlinger ja Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283), et Hispaania kohus saaks omal algatusel analüüsida, kas nõuete aluseks olevad lepingutingimused võivad olla ebaõiglased.
- 24 Nendel asjaoludel otsustas Juzgado de Primera Instancia n 11 de Vigo (Vigo esimese astme kohus nr 11, Hispaania) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas direktiivi 93/13 artikli 7 lõiget 1 ja seda direktiivi tõlgendavat kohtupraktikat tuleb tõlgendada nii, et [selle sättega] on vastuolus niisugune liikmesriigi õigusnorm nagu [LEC] 23. lõppsäte, mis sätestab, et Euroopa maksekäsu avaldusele ei ole vaja lisada dokumente ja et dokumentide esitamise korral neid vastu ei võeta?
2. Kas määruse nr 1896/2006 artikli 7 lõike 2 punkti e tuleb tõlgendada nii, et nimetatud säte ei takista [kohtul] nõuda võlausaldajast äriühingult dokumente, mis on aluseks tema nõudele, mis tuleneb kutsetegevuse raames tarbijaga sõlmitud tarbimislenulepingust, kui kohus peab tingimata vajalikuks seda dokumenti analüüsida, et kontrollida, kas poolte vahel sõlmitud lepingus võib esineda ebaõiglasi tingimusi, ning sel viisil täita direktiivi 93/13 nõudeid ja seda direktiivi tõlgendavat kohtupraktikat?“

Kohtuasi C-494/18

- 25 Bondora sõlmis XY-ga laenulepingu summas 1818,66 eurot. Bondora esitas eelotsusetaotluse esitanud kohtule 17. mail 2018 viimati nimetud isiku vastu Euroopa maksekäsu avalduse.
- 26 Määruse nr 1896/2006 I lisas sisalduval tüüpvormil A näitas Bondora, et XY on tarbija ning et tal on laenuleping, mis on selle nõude aluseks ja võimaldab nõude summa kindlaks määrata.

- 27 Tuvastanud, et tarbija on vaidluse üks pool, palus eelotsusetaotluse esitanud kohus Bondoral täita tüüpvormi A punkt 11 „Lisamärkused ja täiendav teave“, täpsustades, kuidas asjaomane nõue jaguneb, ja tuues ära lepingu tingimused, mis seda nõuet põhjendavad.
- 28 Bondora keeldus seda teavet esitamast, kinnitades, et määruse nr 1896/2006 artikli 7 lõike 2 kohaselt ei olnud ta kohustatud esitama rohkem tõendeid, mis tema nõuet põhjendavad. Nimelt vastavalt LEC 23. lõppsätte punktile 2 ei ole Euroopa maksekäsu korral nõuet põhjendavaid dokumente vaja esitada. Lisaks väitis see äriühing, et teised kohtud on juba aktsepteerinud selliseid maksekäsu avaldusi, nõudmata temalt, et ta täidaks veel mingeid nõudeid.
- 29 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on tekkinud seega küsimus, kuidas tõlgendada määrust nr 1896/2006, arvestades tarbijakaitset ja Euroopa Kohtu praktikat. Tema sõnul võib juhtuda, et kui antakse välja Euroopa maksekäsk ilma omal algatusel kontrollimata ebaõiglaste tingimuste esinemist, rikutakse harta artikliga 38 koostoimes ELL artikli 6 lõikega 1 tagatud tarbijakaitsenõuet.
- 30 Eelotsusetaotluse esitanud kohus arvab ka, et harta artikli 38, ELL artikli 6 lõike 1 ning direktiivi 93/13 artikli 6 lõike 1 ja artikli 7 lõikega 1 ei ole vastuolus niisugune riigisisene õigusnorm nagu LEC 23. lõppsätte punkt 2, tingimusel et see võimaldab kohtul tutvuda asjaomase lepingu kõrvaltingimustega, et kontrollida omal algatusel, kas esineb ebaõiglasi tingimusi.
- 31 Seevastu on ta arvamusel, et juhul, kui määruse nr 1896/2006 tõlgendamine ei võimalda küsida vähimatki täiendavat selgitust selleks, et kontrollida, kas ebaõiglasi tingimusi on kohaldatud, tuleb seda määrust pidada ELL artikli 6 lõike 1 ja harta artikli 38 rikkumise tõttu kehtetuks.
- 32 Nendel asjaoludel otsustas Juzgado de Primera Instancia n° 20 de Barcelona (Barcelona esimese astme kohus nr 20, Hispaania) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
1. Kas niisugune riigisisene õigusnorm nagu [LEC] 23. lõppsätte punkt [2], mis ei võimalda ei esitada ega nõuda lepingut või nõude summa üksikasju, samas kui [võla]nõue on suunatud tarbija vastu ja märgid näitavad, et summasid nõutakse sisse ebaõiglaste tingimuste alusel, on kooskõlas harta artikliga 38, [ELL] artikli 6 lõikega 1 ning direktiivi 93/13 artikli 6 lõike 1 ja artikli 7 lõikega 1?
 2. Kas määruse nr 1896/2006 artikli 7 lõike 2 punktiga d on kooskõlas see, kui seoses tarbija vastu esitatud nõuetega nõutakse, et avalduse esitaja kirjutaks [määruse nr 1896/2006 I lisas sisalduva] tüüpvormi A punktis 11 lahti nõude, mille tasumist ta nõuab? Kas selle õigusnormiga on kooskõlas lisaks see, kui nõutakse, et samas punktis 11 toodaks ära nende lepingutingimuste sisu, millel tarbija vastu suunatud nõuded põhinevad, lisaks lepingu põhiobjektile, et hinnata, kas see sisu on ebaõiglane?
 3. Kas juhul, kui vastus teisele küsimusele on eitav, on määruse nr 1896/2006 praeguse redaktsiooni kohaselt võimalik enne Euroopa maksekäsu väljaandmist omal algatusel kontrollida, kas tarbijaleping sisaldab ebaõiglasi lepingutingimusi, ja kui jah, siis millise õigusnormi alusel võib selle kontrolli läbi viia?
 4. Kui määruse nr 1896/2006 praeguse redaktsiooni kohaselt ei ole enne Euroopa maksekäsu väljaandmist võimalik ebaõiglaste lepingutingimuste esinemist omal algatusel kontrollida, palutakse Euroopa Kohtul otsustada nimetatud määruse õiguspärasuse üle harta artiklist 38 ja [ELL] artikli 6 lõikest 1 lähtudes.“

Menetlus Euroopa Kohtus

- 33 Euroopa Kohtu presidendi 6. septembri 2018. aasta otsusega ja 18. juuni 2019. aasta otsusega liideti kohtuasjad C-453/18 ja C-494/18 kirjalikuks ja suuliseks menetlemiseks ning kohtuotsuse tegemiseks.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene ja teine küsimus kohtuasjades C-453/18 ja C-494/18 ning kolmas küsimus kohtuasjas C-494/18

- 34 Esimese ja teise küsimusega kohtuasjades C-453/18 ja C-494/18 ning kolmanda küsimusega kohtuasjas C-494/18 tahavad eelotsusetaotluse esitanud kohtud sisuliselt teada, kas määruse nr 1896/2006 artikli 7 lõike 2 punkte d ja e ning direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1, nagu neid on tõlgendanud Euroopa Kohus, tuleb koostoimes harta artikliga 38 tõlgendada nii, et nendega on selle määruse tähenduses „kohtul“, kelle poole on pöördutud Euroopa maksekäsmenetluses, lubatud nõuda võlausaldajalt täiendavat teavet kõnealust nõuet põhjendavate lepingutingimuste kohta, et kontrollida omal algatusel, kas need tingimused võivad olla ebaõiglased, ning et järelikult on nendega vastuolus riigisisene õigusnorm, millega tunnistatakse selleks esitatud täiendavad dokumendid vastuvõetamatuks.
- 35 Sissejuhatuseks tuleb märkida, et määruse nr 1896/2006 artikli 2 lõike 1 alusel kohaldatakse määrust piiriüleste juhtumite korral. Määruse artikli 3 lõike 1 kohaselt on juhtum piiriülene, kui vähemalt ühe poole alaline elu- või asukoht või peamine elukoht on muus liikmesriigis kui selles, kus asub avaldusega tegelev kohus. Kui käesoleval juhul ei selgu kontrollist, mille eelotsusetaotluse esitanud kohtud peavad läbi viima, just midagi muud, siis Euroopa Kohtule esitatud toimiku andmetest nähtub, et Bondora on äriühing, mille registrijärgne asukoht on Eestis. Seega on määrus nr 1896/2006 kohaldatav.
- 36 Esimesena olgu märgitud, et määruse nr 1896/2006 artiklist 1 koostoimes selle põhjendustega 9 ja 29 nähtub, et määruse eesmärk on lihtsustada ja kiirendada menetlust ning vähendada menetluskulusid vaidlustamata rahalisi nõudeid käsitlevate piiriüleste juhtumite korral, luues Euroopa maksekäsmenetluse.
- 37 Just nimelt kiiruse ja selles menetluses ühetaolisuse eesmärgi tagamiseks esitatakse Euroopa maksekäsu avaldus, kasutades määruse nr 1896/2006 I lisas toodud tüüpvormi A vastavalt määruse artiklile 7, mille lõikes 2 on loetletud andmed, mis peavad olema avalduses märgitud. Konkreetselt on määruse nr 1896/2006 artikli 7 lõike 2 punktides d ja e ette nähtud, et maksekäsu avaldus sisaldab hagi alust, sealhulgas hagi aluseks olevate asjaolude kirjeldust ning, kui see on asjakohane, nõutavat intressi, ning nõuet toetavate tõendite kirjeldust.
- 38 Sama määruse artikli 8 kohaselt otsustab maksekäsu avalduse saanud kohus tüüpvormi A alusel nii kiiresti kui võimalik, kas muu hulgas määruse nr 1896/2006 artiklis 7 sätestatud tingimused on täidetud ning kas nõue tundub olevat põhjendatud. Sellisel juhul annab kohus määruse artikliga 12 kooskõlas välja Euroopa maksekäsu. Kui artiklis 7 sätestatud tingimused ei ole täidetud, siis määruse nr 1896/2006 artikli 9 lõike 1 kohaselt annab kohus nõude esitajale võimaluse avaldust täiendada või parandada, kasutades II lisas toodud tüüpvormi B.
- 39 Teisena tuleb kindlaks teha, kas sellises Euroopa maksekäsmenetluses kehtivad avalduse saanud kohtule direktiivi 93/13 artikli 6 lõikes 1 ja artikli 7 lõikes 1 ette nähtud nõuded, tõlgendatuna Euroopa Kohtu poolt ja koostoimes harta artikliga 38.
- 40 Sellega seoses olgu esiteks märgitud, et direktiiviga 93/13 rakendatav kaitsesüsteem tugineb eeldusele, et tarbija on suhetes müüja või teenuste osutajaga nõrgemal läbirääkimispositsioonil ja tal on vähem teavet, mis viib selleni, et tarbija nõustub müüja või teenuste osutaja eelnevalt välja töötatud tingimustega, ilma et tal oleks võimalik mõjutada nende sisu (27. veebruari 2014. aasta kohtuotsus Pohotovost, C-470/12, EU:C:2014:101, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika). Lisaks on harta

artiklis 38 ette nähtud, et liidu poliitikaga tagatakse tarbijakaitse kõrge tase. See kohustus kehtib direktiivi 93/13 rakendamise suhtes (27. veebruari 2014. aasta kohtuotsus Pohotovost, C-470/12, EU:C:2014:101, punkt 52).

- 41 Teiseks näevad liikmesriigid direktiivi 93/13 artikli 6 lõike 1 kohaselt ette, et ebaõiglasel tingimused lepingus, mille müüja või teenuste osutaja on tarbijaga sõlminud, ei ole riigisisestes õigusaktides sätestatud tingimustel tarbijale siduvad.
- 42 Kolmandaks tuleb märkida, et arvestades ettevõtjate suhtes nõrgemas olukorras olevate tarbijate kaitse aluseks oleva avaliku huvi laadi ja tähtsust, kohustab direktiiv 93/13 nähtuvalt selle artikli 7 lõikest 1 koostoimes kahekümne neljanda põhjendusega liikmesriike sätestama piisavad ja tõhusad vahendid, et lõpetada ebaõiglaste tingimuste seadmine lepingutes, mille müüjad või teenuste osutajad tarbijatega sõlmivad (13. septembri 2018. aasta kohtuotsus Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 43 Nimelt peab vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale liikmesriigi kohus omal algatusel hindama, kas direktiivi 93/13 kohaldamisalasse kuuluv lepingutingimus on ebaõiglane, ja sel moel tasandama tarbija ja müüja või teenuse osutaja vahelist ebavõrdsust ning seda eeldusel, et talle on teada selleks vajalikud õiguslikud ja faktilised asjaolud (4. juuni 2009. aasta kohtuotsus Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, punkt 32, ja 13. septembri 2018. aasta kohtuotsus Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, punkt 42 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 44 Siinkohal on oluline rõhutada, et riigisiseste maksekäsmenetluste raames on Euroopa Kohus otsustanud, et direktiivi 93/13 artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisene õigusnorm, mis võimaldab anda välja maksekäsu, kui maksekäsu avalduse saanud kohtul ei ole pädevust kontrollida selle lepingu tingimuste võimalikku ebaõiglast olemust, kuivõrd niisugusele maksekäsule vastuväite esitamise kord ei võimalda tagada tarbijale sellest direktiivist tulenevate õiguste järgimist (vt selle kohta 13. septembri 2018. aasta kohtuotsus Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, punkt 71, ja 28. novembri 2018. aasta kohtumäärus PKO Bank Polski, C-632/17, EU:C:2018:963, punkt 49).
- 45 Euroopa Kohus leidis seega, et maksekäsu avalduse saanud kohus peab tegema kindlaks, kas riigisiseses õiguses ette nähtud vastuväite menetluskord ei tekita arvestatavat riski, et puudutatud tarbijad ei esita vajalikku vastuväidet (vt selle kohta 13. septembri 2018. aasta kohtuotsus Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, punkt 61 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 46 Need nõuded kehtivad samuti siis, kui „kohus“ on saanud määruse nr 1896/2006 tähenduses maksekäsu avalduse nimetatud määruse tähenduses.
- 47 Seega tuleb kindlaks teha, kas määrusega nr 1896/2006 on lubatud maksekäsu avalduse saanud kohtul nõuda võlausaldajalt täiendavat teavet tema nõuet põhjendavate tingimuste kohta, et omal algatusel kontrollida vastavalt direktiivi 93/13 artikli 6 lõikest 1 ja artikli 7 lõikest 1 tulenevatele nõuetele, kas lepingutingimused võivad olla ebaõiglasel.
- 48 Sellega seoses tuleb tõdeda, et kuigi määruse nr 1896/2006 artikli 7 lõige 2 reguleerib ammendavalt neid tingimusi, millele Euroopa maksekäsu avaldus peab vastama (13. detsembri 2012. aasta kohtuotsus Szyrocka, C-215/11, EU:C:2012:794, punkt 32), peab nõude esitaja siiski ka kasutama tüüpvormi A, mis on ette nähtud määruse I lisas, et esitada maksekäsu avaldus vastavalt määruse artikli 7 lõikele 1. Esiteks tuleneb aga tüüpvormi A punktist 10, et nõude esitajal on võimalus esitada ja kirjeldada olemasolevaid tõendeid, sealhulgas dokumentaalset tõendit, ja teiseks selle vormi punktist 11, et lisaks vormi eelmistes punktides sõnaselgelt nõutud teabele võib esitada täiendavat teavet, mistõttu vormiga on lubatud esitada nõuet põhjendavate tingimuste kohta täiendavat teavet, mis võib eelkõige seisneda kogu lepingu äratoomises või sellest koopia esitamises.

- 49 Lisaks on määruse nr 1896/2006 artikli 9 lõikes 1 ette nähtud, et avalduse saanud kohtul on pädevus nõuda nõude esitajalt määruse nr 1896/2006 artikli 7 alusel esitatud teabe täiendamist või parandamist, kasutades määruse II lisas toodud tüüpvormi B.
- 50 Sellest tuleneb, et avalduse saanud kohus peab saama määruse nr 1896/2006 artikli 7 lõike 1 ja artikli 9 lõike 1 alusel nõuda võlausaldajalt täiendavat teavet tema nõuet põhjendavate tingimuste kohta, milleks võib olla näiteks kogu lepingu äratoomine või lepingu koopia esitamine, et tal oleks võimalik direktiivi 93/13 artikli 6 lõikega 1 ja artikli 7 lõikega 1 kooskõlas kontrollida, kas need tingimused võivad olla ebaõiglased (vt selle kohta 6. septembri 2018. aasta kohtuotsus *Catlin Europe*, C-21/17, EU:C:2018:675, punktid 44 ja 50).
- 51 Määruse nr 1896/2006 artikli 7 lõike 2 punktide d ja e erinev tõlgendus võib anda võlausaldajatele võimaluse direktiivist 93/13 ja harta artiklist 38 tulenevatest nõuetest mööda hiilida.
- 52 Oluline on veel kord rõhutada, et see, kui liikmesriigi kohus nõuab hagejalt, et viimane esitaks oma nõude aluseks olevate dokumentide sisu või need dokumendid, kuulub lihtsalt menetluses tõendamise raamesse, kuna sellise nõudega üksnes soovitakse tagada, et hagil on alus, mistõttu see asjaolu ei ole vastuolus dispositiivsuse põhimõttega (vt analoogia alusel 7. novembri 2019. aasta kohtuotsus *Profi Credit Polska*, C-419/18 ja C-483/18, EU:C:2019:930, punkt 68).
- 53 Järelikult on määruse nr 1896/2006 artikli 7 lõike 2 punktidega d ja e koostoimes direktiivi 93/13 artikli 6 lõikega 1 ja artikli 7 lõikega 1 ning harta artikliga 38 vastuolus selline riigisisene õigusnorm, nagu on vaidluse all käesolevas asjas ja millega tunnistatakse määruse nr 1896/2006 I lisas toodud tüüpvormile A lisaks esitatud täiendavad dokumendid, nagu asjaomase lepingu koopia, vastuvõetamatuks.
- 54 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele ja teisele küsimusele kohtuasjades C-453/18 ja C-494/18 ning kolmandale küsimusele kohtuasjas C-494/18 vastata, et määruse nr 1896/2006 artikli 7 lõike 2 punkte d ja e ning direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1, nagu neid on tõlgendanud Euroopa Kohus, tuleb koostoimes harta artikliga 38 tõlgendada nii, et nendega on selle määruse tähenduses „kohtul“, kelle poole on pöördutud Euroopa maksekäsmenetluses, lubatud nõuda võlausaldajalt täiendavat teavet kõnealust nõuet põhjendavate tingimuste kohta, et kontrollida omal algatusel, kas need tingimused võivad olla ebaõiglased, ning et järelikult on nendega vastuolus riigisisene õigusnorm, millega tunnistatakse selleks esitatud täiendavad dokumendid vastuvõetamatuks.

Neljas küsimus kohtuasjas C-494/18

- 55 Arvestades esimesele ja teisele küsimusele kohtuasjades C-453/18 ja C-494/18 ning kolmandale küsimusele kohtuasjas C-494/18 antud vastust, ei ole neljandale küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

- 56 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1896/2006, millega luuakse Euroopa maksekäsmenetlus, artikli 7 lõike 2 punkte d ja e ning nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1, nagu neid on tõlgendanud Euroopa Kohus, tuleb koostoimes Euroopa Liidu

põhiõiguste harta artikliga 38 tõlgendada nii, et nendega on selle määruse tähenduses „kohtul“, kelle poole on pöördutud Euroopa maksekäsumeneluses, lubatud nõuda võlausaldajalt täiendavat teavet asjaomast nõuet põhjendavate lepingutingimuste kohta, et kontrollida omal algatusel, kas need tingimused võivad olla ebaõiglased, ning et järelkult on nendega vastuolus riigisisene õigusnorm, millega tunnistatakse selleks esitatud täiendavad dokumendid vastuvõetamatuks.

Allkirjad